

MIELEC I JEGO ZABYTKI

MIELEC

Historycznie znajdujący się w Małopolsce, ośrodek przemysłowy na terenie województwa podkarpackiego. Miasto liczy 60 827 mieszkańców i ma powierzchnię 46,89 km². Jest członkiem Związku Miast Polskich. Miasto Mielec powstało 17 marca 1457 roku, Założyli je Jan i Bernardyn Mieleccy aktem z dnia 18 XII 1470 roku. Kolejnymi właścicielami miasta byli Ossolińscy i Morsztyni. Ród Mieleckich był właścicielem miasta Mielec aż do bezpotomnego wygaśnięcia rodu w roku 1771.

RYNEK MIELECKI

Wzorem miast europejskich, powstał jako centrum pierwszej zabudowy miasta.

Od początku funkcjonowania rynek spełniał klasyczną rolę centrum życia gospodarczego i społecznego. Stał tam drewniany ratusz, a teren ten był najczęściej miejscem handlu, szczególnie ożywionego w czasie targów i jarmarków. W wielu przyrynkowych domach mieściły się karczmy i warsztaty rzemieślnicze. Kilkakrotnie drewniana zabudowa rynku ulegała zniszczeniu w wyniku groźnych pożarów miasta. Postanowiono więc, że w rynku mogą być budowane domy murowane, wyłącznie piętrowe. Odnowiony w 2011 roku rynek jest ulubionym miejscem wypoczynkowym Mielczan oraz gości. Wśród zgiełku dnia w otoczeniu zabytkowych kamienic, alejek i zieleni można odpocząć podziwiając wodny spektakl fontanny, wzbogacony feerią barw wieczorową porą. Ozdobą centrum miasta jest kamienica z kopułą, zbudowana w 1904 r. dla rodziny Jana Łojczyka.

PAŁACYK OBORSKICH

Siedziba Muzeum Regionalnego Samorządowego Centrum Kultury. W wiekach XVII, XVIII i XIX był to dwór miejski nad brzegiem rzeki Wisłoki, który powstał po zburzeniu renesansowego zamku rycerskiego Gryfitów-Mieleckich. 1906 r. hrabia Wacław Oborski zakończył budowę pałacyku, połączonego ze starym dworkiem. W latach 90. XX w. samorządowe władze miasta przeznaczyły zabytkowy obiekt na siedzibę Muzeum Regionalnego i dokonały gruntownego odrestaurowania pałacyku. W jego wnętrzach eksponowane są wystawy, a nierzadko odbywają się uroczystości miejskie, spotkania międzynarodowe, sesje naukowe i śluby.

KOŚCIÓŁ ŚW. MARKA

Świątynia znajduje się przy ulicy Rzecznej, w pobliżu rzeki Wisłoki, na terenie parafii św. Mateusza. Zbudowany został prawdopodobnie w latach 1792 - 1795, początkowo jako kaplica cmentarna p. w. św. Michała, później p. w. św. Marka. Wybudowany na planie prostokąta zamkniętego półkoliście od strony prezbiterium, murowany, w stylu późnobarokowym. W 1942 roku, w ramach gruntownej restauracji zniszczonego kościoła, od wschodu dobudowano zakrystię.

BAZYLIKA ŚW. MATEUSZA

Najstarsza wzmianka o kościele pod tym wezwaniem pochodzi z 1470 r. Początkowo był drewniany. W 1595 r. powstała murowana kaplica św. Anny. W zamurowanych podziemiach kościoła spoczywają założyciele i dawni właściciele miasta – rycerska rodzina Mieleckich herbu Gryf. W latach 1670-1721 z fundacji współwłaściciela miasta Zbigniewa Ossolińskiego powstał kościół w stylu barokowym. Kilkakrotnie dokonano przebudowy kościoła. Dobudowano wieżę i okazały blaszany hełm z latarnią. W tej postaci świątynia dotrwała do naszych czasów i jest najstarszym zachowanym obiektem sakralnym w Mielcu.

Jednocześnie należy do najcenniejszych zabytków miejskiej architektury. Nad głównymi drzwiami świątyni został umieszczony rycerski herb Ossolińskich. W 2006 r. papież Benedykt XVI podniósł kościół parafialny do rangi bazyliki mniejszej. Świątynię otacza wymurowane w XVIII w. ogrodzenie ze stacjami Meki

„SALA KRÓLEWSKA”

Unikatowa w skali kraju galeria wizerunków polskich władców, znajdująca się w auli Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Mieczysława Karłowicza. Dawną salę obrad Rady Powiatowej w Mielcu ozdobiono w latach 1907-1909 herbami wszystkich ziem i województw Polski w granicach do 1795 r. oraz pięknym fryzem z 44 majestatycznymi portretami władców Polski, a także wizerunkami Tadeusza Kościuszki i Kazimierza Pułaskiego. Wzorując się na szkicach Jana Matejki barwne obrazy namalował uczeń sławnego polskiego mistrza, artysta malarz Konstanty Niemczykiewicz ze Lwowa.

ZAPOMNIANY CMENTARZ

Na naszym terenie jest wiele cmentarzy i mogił, między innymi z II wojny światowej. Niewielu wie o innym cmentarzu wojennym z czasów II wojny światowej, który zlokalizowany jest w lesie w okolicach kapliczki Drogowców przy szosie do Kolbuszowej. Cmentarz przypomina o istniejącym w tym rejonie dużym poligonie Wehrmachtu o nazwie Truppenübungsplatz Süd Dęba – Mielec, na terenie którego był francuski obóz jeniecki i obóz pracy. Pracowało tam tysiące robotników z okolicznych miejscowości. Cmentarz znajduje się po prawej stronie szosy, około 100 metrów w głąb lasu. Od strony szosy prowadzi do niego wąska ścieżka. Jest mocno zaniedbany, nie ogrodzony i brak jest informacji przy drodze o jego istnieniu.

„JADERNÓWKA”

Filia Muzeum Regionalnego SCK przy ul. Jadernych 19. Niegdyś dom mieszkalny i zakład fotograficzny rodziny Jadernych, zbudowany w latach 1904-1906. Często służył jako miejsce zebrania środowiska artystycznego lat 1918-1939, był też punktem kontaktowym działaczy konspiracji i partyzantki podczas okupacji hitlerowskiej. Przez 80 lat działalności zakładu August i Wiktor wykonali olbrzymią i unikatową dokumentację życia społeczno-gospodarczego Mielca i jego regionu. Po odrestaurowaniu obiektu, w atelier urządzono stałą ekspozycję fotografii Jadernych oraz niepowtarzalną wystawę sprzętu fotograficznego. Jest to jedna z czterech najważniejszych tego typu kolekcji w Polsce. Kilka razy w roku filia muzeum organizuje wystawy sztuki, w tym zabytków pochodzących ze znanych

CMENTARZE PARAFIALNY

Cmentarz parafialny powstał w drugiej połowie XIX. Najstarszy zachowany grobowiec pochodzi z 1869 roku (+ Jan Kijas). W 1938 r. teren cmentarza został poszerzony. Na naszym cmentarzu są pochowani żołnierze rosyjscy z I wojny światowej, żołnierze niemieccy z II wojny światowej oraz żołnierze polscy polegli we wrześniu 1939 r. a także członkowie Armii Krajowej rozstrzelani przez Niemców.

KATYŃSKIE TABLICE

Wykonane w 1990 r. dla upamiętnienia pochodzących z ziemi mieleckiej ofiar bezprzykładnego mordu, dokonanego przez NKWD w kwietniu i maju 1940 r. w Katyniu i innych nieznanych miejscach na terenie ZSRR. Inspiratorem tego przedsięwzięcia był Komitet Obywatelski „Solidarność”. Udokumentowany wykaz zamordowanych osób sporządził Edward Michocki i on też ułożył treść napisów na poszczególnych tablicach. W porozumieniu z proboszczem Parafii św. Mateusza - ks. prałatem Stanisławem Jurkiem i za zgodą Kurii Diecezjalnej w Tarnowie tablice umieszczono na wewnętrznej części muru kościelnego przy kościele św. Mateusza od strony zachodniej, obok bramy głównej. Tablice wykonał Zakład Kamieniarski Zenona Gwoździowskiego.

ZAMEK PRZECŁAW

Nowa budowla obronna stanęła opodal średniowiecznego zameczku myśliwskiego. Obie budowle, drewniana i murowana, stały obok siebie przez ok. 130 lat - aż do czasów "potopu szwedzkiego". W 1654 roku przeclawski majątek wraz z zamkiem zakupili Tarnowscy herbu Leliwa. W 1668 roku Tarnowscy sprzedali klucz dóbr wojewodzie lubelskiemu Władysławowi Reyowi herbu Oksza, w prostej linii potomkowi Mikołaja Reya z Nagłowic. W okresie rozbiorów Przecław znajdował się w zaborze austriackim. Na skutek wojen światowych przeclawski zamek został pozbawiony wielu unikatowych zbiorów. W latach 1945 - 1967 pomieszczenia zamkowe służyły różnym użytkownikom i różnym celom, m.in. obiekt został zamieniony na magazyny PGR. W 1967 wybuchł pożar, który dopełnił zniszczeń. W 1969 roku zamek został wpisany do katalogu zabytków, a w 1970 roku zniszczony obiekt został przejęty przez WSK "PZL - Mielec". Przerwany został proces dalszego popadania obiektu w ruinę.

BURSA GIMNAZJALNA

W 1907 r. powołano Towarzystwo Bursy Gimnazjalnej, które doprowadziło do wybudowania w latach 1911-1912 okazałego budynku bursy w sąsiedztwie gmachu gimnazjum. Projekt budowlany wykonał architekt A. Tarkowski z Tarnowa według programu opracowanego przez ks. Romana Sitkę, a nadzór nad budową sprawował mielczanin inż. Jan Haładej. W budynku znajdowała się kaplica, pomieszczenia mieszkalne i kuchnia. Obok bursy zasadzono drzewa owocowe i założono ogród warzywny. W latach 50. i 60. część internatową zamieszkiwały dziewczęta z Liceum Pedagogicznego, a od lat 70 dominującą grupę stanowiły dziewczęta z Liceum Ekonomicznego.

SZKOŁA „POD ZEGAREM”

Budynek ten mieści się przy ul. T. Kościuszki 4, zbudowany został w 1873 r. Na ryzalicy od ul. T. Kościuszki umieszczono datę 1873 r. nad głównym wejściem. Obiekt użytkowały kolejno: szkoła mieszana 5-klasowa, szkoła męska i szkoła przemysłowa, wojsko i ponownie szkoły męska i przemysłowa. Budynek ten jako jeden z pierwszych w powiecie otrzymał w 1924r. instalację elektryczną. Ważnym wydarzeniem było zamontowanie zegara na frontonie budynku, gdyż był to pierwszy i dotychczas jedyny publiczny chronometr na terenie miasta. Odtąd przyjęła się nazwa „szkoła pod zegarem”.

KSIĘGARNIA DĘBICKICH

Najstarsza w Mielcu księgarnia splotła się z historią rodu Dębickich. Firma, związana z tą rodziną, powstała w 1881 roku i zajmowała się początkowo handlem towarami kolonialnymi i korzennymi, oraz usługami restauratorskimi i hotelarskimi. W latach dwudziestych Eugeniusz Dębicki skoncentrował się na działalności księgarskiej i towarzyszącej jej branży papierniczej. W okresie tworzenia COP-u księgarnię rozbudowano, wyposażając ją w specjalistyczne meble. W latach okupacji sklep działał nadal, mimo aresztowania Eugeniusza Dębickiego, zaangażowanego w działalność konspiracyjną.

Kryzys nastąpił w latach pięćdziesiątych. Księgarnię przejęło państwo, była ona otwarta potem pod szyldem przedsiębiorstwa "Dom Książki", a do prawowitych właścicieli powróciła na początku lat dziewięćdziesiątych. Mieści się ona nadal przy ul. Mickiewicza 5. Jest też znana z tego, że chętnie promuje pozycje książkowe, wydawane przez mielczan. Te ostatnie można zwykle oglądać, umieszczone na poczesnych miejscach w witrynie

SĄD REJONOWY

Dopiero przed wybuchem I wojny światowej mielecki sąd znalazł siedzibę we wzniesionym dla jego potrzeb gmachu. W miarę rozwoju miasta władze miejskie czyniły starania o utworzenie w Mielcu Sądu Obwodowego. Rada mielecka wyraziła zgodę na odstąpienie placu na budowę sądu początkowo bezpłatnie (1897 r.), a później w niepełnej odpłatności w wysokości 1000 zł. W aktach można spotkać też wzmianki o istnieniu w mieście Sądu Rozjemczego Polubownego. Jeden z tych zapisów informuje, że w 1904 r. przeprowadzono wybory do tego sądu.

W połowie 1975 r., w związku z likwidacją powiatów, w Mielcu przemianowano Sąd Powiatowy na Sąd Rejonowy, pozostawiając go nadal sądem I instancji. W 1980 r. utworzono Wydział III Rodzinny i Nieletnich, a w 1985 r. Wydział IV Pracy. W 2005 r. rozpoczęto remont i modernizację dwóch budynków sądowych zakończony ostatecznie w 2011 roku.

STRONY POMOCNICZE

Wikipedia:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Strona_główna

An aerial photograph of a city, likely Łódź, Poland. In the center, there is a prominent white, modernist-style monument with a tall, thin spire. The city is densely packed with residential and commercial buildings. The background shows green fields and a distant horizon. The text "STWORZYLI" is overlaid in large, black, sans-serif capital letters.

STWORZYLI

Szymon Pieróg
Mateusz Ziętek
Norbert Misiewicz